

Khushu' hjärtats liv och dyrkans själ

Innehållsförteckning

- Betydelsen av khushu' i språk och terminologi
- Först: Betydelsen av khushu' i språket
- För det andra: Betydelsen av khushu' i terminologin
- Khushu's betydelse och ställning
- För det första: Att khushu' är en av bönen's plikter enligt en grupp lärda
- För det andra: Att dyrkan som åtföljs av khushu' är bättre än dyrkan utan khushu'
- För det tredje: Att khushu' är det första som lyfts bort från denna umma
- För det fjärde: Att Gud, den Upphöjde, fann de troende långsamma i att uppnå khushu'
- För det femte: Att sharian tog hänsyn till khushu' när den fastställde bönetiderna
- Vägen till khushu'
- Khushu's verkningar och frukter i hjärtat och i handling
- Profeten ﷺ och hans khushu' i bönen
- För det första: Hans ﷺ hållning och ödmjukhet i bönen
- För det andra: Hans ﷺ hjärtas mjukhet och hans gråt i bönen
- Exempel på khushu' i sahabas liv

Khushu': profeternas och de rättfärdigas kännetecken

Khushu' är en egenskap hos profeterna och de rättfärdiga, och en av sanningens människors högsta nivåer och de närmastes stationer. Det är ett **hjärtats tillstånd** som uppstår när Guds fruktan rotar sig i hjärtat. Då ödmjukar sig tjänaren inför sin Herre, underkastar sig Hans storhet, bryts inför Hans majestät och ödmjukas inför Hans makt. Därefter visar sig detta khushu' på lemmarna, som då lyder Gud, världarnas Herre. Khushu' räknas som ett av dyrkans största mål — genom det uppnår dyrkan sin sanna verklighet, själen höjs och den goda handlingens frukt blir tydlig.

Betydelsen av khushu' i språk och terminologi

Först: Betydelsen av khushu' i språket

Ibn Faris sade: "Kh-sh-' är en rot som betyder att sjunka ned och böja sig. Man säger: 'khasha'a' när någon böjer sig och sänker huvudet. Det liknar 'khudu', men khudu' gäller kroppen, medan khushu' gäller röst och blick. Gud säger: '*Deras blickar är nedslagna*'. Ibn Duraid sade: 'Den som är khashi' är den ödmjuka och den som böjer sig.'" (Källa: *Ma'jam al-Maqayis fi al-Lugha*)

Ibn Manzur sade: "Khasha'a — att visa khushu' — innebär att sänka blicken mot marken, dämpa rösten och visa ödmjukhet. Det liknar khudu', men khudu' gäller kroppen, medan khushu' gäller kropp, röst och blick. Som i Guds ord: '*Rösterna tystnar inför den Nåderike*', det vill säga: de blir stilla, och varje stilla person är ödmjuk och har khushu'." (Källa: *Lisan al-'Arab*)

Al-Fayruzabadi sade: "Khushu' är ödmjukhet, likt 'ikhtisha'". Det liknar khudu', eller så gäller khudu' kroppen och khushu' röst och blick. Khushu' är stillhet och ödmjukhet." (Källa: *al-Qamus al-Muait*)

Al-Razi sade: "Khushu' är ödmjukhet. Man säger: 'khasha'a med sin blick', alltså att han sänkte den. 'Takhashshu' betyder att anstränga sig för att visa khushu'." (Källa: *Mukhtar al-Siaaa*)

Al-Fayumi sade: "Khasha'a betyder att underkasta sig. Den som har khushu' i sin bön eller dua riktar sitt hjärta helt mot det. Ordet kommer från uttrycket 'jorden blev khashi'a', det vill säga: den blev stilla och lugn." (Källa: *al-Misbaa al-Munir*)

Ibn al-Athir sade: "Khushu' i röst och blick är som khudu' i kroppen."

(Källa: *al-Nihaya fi Gharib al-Hadith*)

Al-Raghib al-Asfahani sade: "Khushu' är ödmjukhet. Oftast används ordet för det som syns på lemmarna, medan 'dhara'a' används för det som finns i hjärtat." (Källa: *Mufradat Alfaz al-Qur'an*)

För det andra: Betydelsen av khushu' i terminologin

I den religiösa betydelsen har de lärdas formuleringar om definitionen av *khushu'* varit nära varandra, och de har uttryckts på flera sätt för att täcka både hjärtats och lemmarnas aspekter.

Det har sagts: **"Det är hjärtats stående inför Gud med ödmjukhet och förkrosselse."**

Och det har sagts: **"Det är underkastelse inför sanningen — det som underkastelsen kräver av hjärtats khushu'."**

Och det har sagts: **"Det är hjärtats ödmjukhet inför den som känner det fördolda."**

Ibn al-Qayyim säger: **"Sanningen är att khushu' är en betydelse som blandas av vördnad och kärlek, och av ödmjukhet och förkrosselse."**

Al-Hafiz Ibn Hajar tillägger: **"Khushu' kan ibland vara en hjärtats handling, såsom fruktan, och ibland en kroppens handling, såsom lemmarnas stillhet. Båda måste beaktas tillsammans."** Detta nämndes även av Fakhr al-Razi.

Ibn Rajab säger: **"Khushu's ursprung är hjärtats mjukhet, dess ömhet, dess stillhet, dess ödmjukhet, dess förkrosselse och dess brinnande känsla. När hjärtat har khushu' följer alla lemmar efter, eftersom de är beroende av det."**

Shaykh al-Islam Ibn Taymiyya påpekar att khushu' omfattar två betydelser: **"Ödmjukhet och förkrosselse, samt stillhet och trygghet. Dessa två förutsätter ett mjukt hjärta som motsatsen till hårdhet. Därför framgår att khushu' i bönen omfattar både den inre ödmjukheten och underkastelsen, samt den yttre stillheten och lugnet."**

Hos salaf och tabi'in finns uttalanden som bekräftar att khushu' är synonymt med hjärtats ödmjukhet. Ali, må Allah vara nöjd med honom,

sade: **"Khushu' är i hjärtat — att du är mild mot den muslimske brodern och att du inte vänder dig bort i din bön."**

Liknande uttalanden finns från Ibrahim al-Nakha'i, Qatadah, Ibn Sirin, al-Awza'i och Mujahid i deras tolkning av Guds ord: **"Och stå inför Gud i ödmjukhet."** De kopplade khushu' till stillhet, sänkt blick och ödmjukhet inför Guds storhet.

Sammanfattning

Khushu' är en betydelse som omfattar hjärtats ödmjukhet, förkrosselse, underkastelse och tjänande, tillsammans med dess stillhet, lugn och trygghet — förenat med vördnad, kärlek och fruktan för Gud.

Effekten av detta khushu' visar sig på lemmarna genom deras stillhet och ödmjukhet, så att hjärtat fylls av frid, lugn, ödmjukhet, kärlek och vördnad — och kroppen följer efter med stillhet, sänkt blick och kontrollerade rörelser.

Khushu's betydelse och ställning

Khushu' är utan tvekan av största vikt, och den som saknar det har förlorat en av trons plikter. Detta framgår av flera aspekter, bland annat:

För det första: Att khushu' är en av bönen plikter enligt en grupp lärda

Bland dem som sagt detta finns: al-Qurtubi (författaren till tafsir), Shaykh al-Islam Ibn Taymiyya, Ibn al-Qayyim och en grupp av salaf och khalaf.

Shaykh al-Islam Ibn Taymiyya stödde kravet på khushu' i bönen med flera bevis, bland dem:

1. Guds ord:

"Sök hjälp i tålmod och bön. Den är tung — utom för de ödmjuka."
(al-Baqarah 2:45)

Han förklarade beviset så här: Versen klandrar dem som inte har khushu', och klander gäller endast för att ha lämnat en plikt eller begått en förbjuden handling. Detta stöds av liknande verser, såsom: **"Den är tung — utom för dem som Gud väglett."** (al-Baqarah 2:143)

Om de utan khushu' är klandrade, visar det att khushu' är obligatoriskt. Och det måste avse **khushu' i bönen**, för om det avsåg khushu' utanför bönen skulle betydelsen bli felaktig.

2. Guds ord:

"Sannerligen har de troende lyckats — de som är ödmjuka i sin bön ... de är arvtagarna som ärver Firdaus." (al-Mu'minun 23:1-11)

Gud nämner att dessa är arvtagarna till Firdaus, vilket visar att dessa egenskaper är **obligatoriska**, eftersom Paradiset förtjänas genom plikter, inte genom rekommenderade handlingar.

3. Profetens varning mot det som motsäger khushu'

Som att lyfta blicken mot himlen i bönen. Profeten ﷺ sade: **"Folk måste sluta lyfta sina blickar mot himlen i bönen, annars kommer deras syn att tas ifrån dem."** (Bukhari)

Detta visar att khushu' är obligatoriskt. Al-Hafiz al-Iraqi använde samma bevis (se *Tarh al-Tathrib*).

4. Gud har klandrat hjärtats hårdhet, som motsätter sig khushu'

Gud säger: **"Sedan blev era hjärtan hårda efter detta."** (al-Baqarah 2:74)

Al-Zajjaj sade: **"Hårdhet i språket betyder grovhet och torrhet. I hjärtat betyder det att religion, barmhärtighet, ödmjukhet och khushu' försvinner."**

Ibn Taymiyya sade: **"Den prisvärda hjärtstyrkan är inte samma som den klandervärda hårdheten. Hjärtat bör vara starkt utan brutalitet, och mjukt utan svaghet."**

För det andra: Att dyrkan med khushu' är bättre än dyrkan utan

Hassan ibn Atiyya sade: **"Två män kan stå i samma bön, men skillnaden i deras förtjänst är som skillnaden mellan himmel och jord."** (Återgiven av Nu'aym ibn Hammad i *Zawa'id al-Zuhd*)

För det tredje: Att khushu' är det första som lyfts bort från

denna umma

Profeten ﷺ sade: **"Det första som lyfts bort från denna umma är khushu'."** (Återgiven av al-Tabarani i *al-Kabir*)

Hudhayfa, må Allah vara nöjd med honom, sade: **"Det första ni förlorar av er religion är khushu', och det sista ni förlorar är bönen."** (Återgiven av Ibn Abi Shayba och al-Hakim, som autentiserade den)

För det fjärde: Att Gud fann de troende långsamma i att uppnå khushu'

Gud säger: **"Har inte tiden kommit för de troende att deras hjärtan ska ödmjuka sig inför Guds påminnelse?"** (al-Hadid 57:16)

Och Han säger: **"Gud har sänt ner den bästa av berättelser."** (al-Zumar 39:23)

Detta visar att hjärtats khushu' inför Guds ord och Hans uppenbarelse är obligatoriskt.

För det femte: Att sharian tog hänsyn till khushu' när den fastställde bönetiderna

Även om bön i början av tiden är bäst, föreskrevs **att fördröja dhuhr** vid extrem hetta (*al-ibrad*) — eftersom stark värme minskar khushu' och hjärtats närvaro.

Vägen till khushu'

Khushu' är en av hjärtats ädlaste handlingar. Det är frukten av kunskap om Gud, ständig medvetenhet om Hans övervakning och hjärtats närvaro inför Honom. Det är inte begränsat till bönen, utan är en hjärtats dyrkan vars påverkan syns på lemmarna i alla den troendes tillstånd. Nedan följer ett antal medel som leder till khushu':

1. Att närvara med känslan av att Gud ser tjänaren

Detta sker genom att känna att Gud ser tjänaren i hans rörelser och stillhet, i hans bön och recitation, i hans stående och sittande. Khushu' lämnar hjärtat endast när man glömmer Guds övervakning.

Ibn al-Qayyim sade: **"Khushu' är att underkasta sig två domar: den religiösa lagen genom att inte motsätta sig den med åsikt eller begär, och den gudomliga förutbestämmelsen genom att inte möta den med missnöje eller avsky. Det är att underkasta sig Guds befallning och Hans beslut, och att ödmjuka hjärta och lemmar inför Hans blick och Hans vetskap om allt i hjärtat och kroppen. Khushu' lämnar hjärtat endast när det glömmer att Gud ser det."** (*Madarij al-Salikin*)

Detta medvetande var det som fyllde salafs hjärtan med fruktan för Gud i det dolda och det öppna, och dess påverkan syntes på deras kroppar och uppträdande.

Exempel:

- Abdullah ibn Abi Sulayman sade: **"När Ali ibn al-Husayn (Zayn al-Abidin) gick, passerade inte hans hand hans lå, och han rörde inte sin hand. När han stod för bönen blev han helt stilla. Man sade till honom: 'Vad är det med dig?' Han sade: 'Vet ni inför vem jag står, och vem jag samtalar med?'"** (Ahmad, *al-Zuhd*)
- Abd al-Rahman ibn Hafs sade: **"När Ali ibn al-Husayn gjorde wudu blev han blek. Hans familj sade: 'Vad är det som händer dig?' Han sade: 'Vet ni inför vem jag vill stå?'"** (Ahmad, *al-Zuhd*)

2. Att övervaka sig själv, kritisera sina handlingar och se andras förtjänster

Tjänaren bör återvända till sig själv och se sina brister och sitt tillkortakommande — detta skapar ödmjukhet och förkrosselse. När det gäller människor bör han se deras goda sidor, inte deras fel. Detta ger honom känslan av egen brist och behov av Guds förlåtelse, och uppmuntrar till mer lydnad. (*Madarij al-Salikin*)

3. Att känna Gud på ett korrekt sätt som leder till vördnad

Ju mer tjänaren känner Gud, desto mer fruktar han Honom och desto större blir hans vördnad.

Gud säger: **"Endast de lärda bland Hans tjänare fruktar Gud."** (Fatir 35:28)

När tjänaren känner sin Herre genom Hans fullkomliga egenskaper och majestät, och känner sin egen svaghet och fattigdom, då bryts hans hjärta och han får khushu'. (*Ibn Rajab, Khushu' fi al-Salah*)

När han når denna nivå, ödmjukas hans hjärta och lemmar i bönen och utanför den. Eftersom ståendet inför Gud i bönen är den högsta formen av khushu', blev bönen profetens ﷺ ögonfröjd — när han gick in i den fann han ro, och när han lämnade den längtade han tillbaka.

4. Att be som om det vore ens sista bön

Detta innebär att be som någon som tror att han aldrig kommer att återvända till bönen. Detta är starkare för hjärtats närvaro.

Profeten ﷺ sade till en man: **"När du står i din bön, be som en som tar farväl."** (Ibn Majah)

I en annan hadith: **"Minns döden i din bön, för när en man minns döden i sin bön är han värd att förbättra den. Be som en man som inte tror att han kommer att be en annan bön."** (al-Daylami; bedömd som hasan av Ibn Hajar)

5. Att föreställa sig ståendet på Sirat och inför räkenskapen

Tjänaren bör känna att han står på Sirat över Helvetet, att han ser Paradiset och Helvetet, och att han står inför Gud på räkenskapens dag.

Salaf brukade förändras i färg när de hörde adhan — som om det påminde dem om den stora kallelsen på Domedagen.

Abu Abd al-Rahman al-Asadi sade: **"Jag sade till Sa'id ibn Abd al-Aziz: 'Vad är detta gråt som drabbar dig i bönen?' Han sade: 'Jag står aldrig i min bön utan att Helvetet föreställs för mig.'"** (Abu Nu'aym, *al-Hilya*)

Muslim ibn Yasar sade: **"Om du stod inför en kung och bad om något, skulle du inte vilja visa khushu'?"** (Ibn al-Mubarak, *al-Zuhd*)

6. Att tömma hjärtat för bönen och sätta den före allt annat

Ibn Kathir sade: **"Khushu' i bönen uppnås endast av den som tömmer sitt hjärta för den och upptas av den istället för annat."** (*Tafsir Ibn Kathir*)

Amir ibn Abd al-Qays fick frågan: **"Tänker du på något under bönen?"** Han sade: **"Finns det något jag älskar mer än bönen som jag skulle tänka på?"** (*Majmu' al-Fatawa*)

Den bedjande bör tömma sitt hjärta från världsliga distraktioner, precis

som han tömmer sin böneplats från sådant som stör blicken. Många distraktioner är en huvudorsak till att khushu' försvinner.

Al-Hasan al-Basri sade: **"När du står i bönen, stå ödmjukt som Gud befallt dig. Akta dig för glömska och att vända dig bort — att Gud ser dig medan du ser på något annat."** (Muhammad ibn Nasr al-Marwazi, *Ta'zim Qadr al-Salah*)

7. Att reflektera över Koranen

Reflektion över Koranen öppnar hjärtats lås, upptar själen med dess betydelser, gör ögonen tårfyllda och hjärtat mjukt.

När han passerar verser om barmhärtighet ber han, och när han passerar verser om straff söker han skydd — han är mellan fruktan och hopp.

Gud säger: **"Reflekterar de inte över Koranen, eller har deras hjärtan lås?"** (Muhammad 47:24)

Ibn Jarir al-Tabari sade: **"Jag förundras över den som läser Koranen men inte känner till dess betydelser — hur kan han njuta av dess recitation?"**

Salaf brukade upprepa en enda vers till gryningen, gråtande och med khushu'. (Ahmad, *al-Zuhd*)

Malik ibn Dinar sade om versen: **"Om Vi hade sänt ner denna Koran på ett berg ..."** (al-Hashr 59:21)

"Jag svär att ingen tjänare tror på denna Koran utan att hans hjärta spricker av den." (Ahmad, *al-Zuhd*)

Den som läser utan reflektion kan få kroppen att visa khushu' men inte hjärtat — som profeten ﷺ beskrev khawarij: de läser mycket men Koranen går inte längre än deras strupar.

Sammanfattning

Det som framgått visar att khushu' är en upphöjd hjärtats station, som inte nås genom många yttre handlingar ensamma, utan genom:

- sann kunskap om Gud
- ständig medvetenhet om Hans övervakning
- hjärtats närvaro inför Honom
- självrannsakan

- reflektion över Koranen
- att tömma hjärtat från distraktioner
- att känna ståendet inför Gud i bön och räkenskap

Khushu' är inte begränsat till bönen, utan är ett allmänt tillstånd som följer tjänaren i all hans dyrkan och i hans liv. Men bönen är den största arenan där khushu's sanning och tjänandets verklighet framträder.

När hjärtats närvaro saknas hjälper inte många handlingar — dyrkan blir då en form utan själ. Därför lade salaf större vikt vid att **rena hjärtat** än att pryda handlingarna, eftersom de visste att det yttre endast är en frukt av det inre.

Khushu' är **nyckeln till acceptans**, vägen till närhet, hjärtats vila i denna värld och orsaken till upphöjelse hos Gud i nästa.

Khushu's verkningar och frukter i hjärtat och i handling

Khushu' har stora frukter och väldiga fördelar som återvänder till tjänaren i hans hjärta, hans dyrkan, hans moral och hans ställning hos Gud. Bland dessa:

1. Att skydda hjärtet från djävulens viskningar och själens impulser

De tankar och viskningar som drabbar tjänaren från själen och från djävulen upptar hjärtat och avskär det från Herren. Khushu' är att hjärtat helt och hållet underkastar sig Gud. Den som har ett hjärta fyllt av khushu' finner inte att djävulen når fram till hans hjärta.

Därför sade några lärda: **"Den vars hjärta har khushu' — djävulen kommer inte nära honom."** (*Madarij al-Salikin*)

2. Upphöjelse och hög ställning i denna värld och nästa

Profeten ﷺ sade: **"Ingen ödmjukar sig för Gud utan att Gud höjer honom."** (Muslim)

Al-Nawawi sade: Detta kan förstås på två sätt:

1. Gud höjer honom i denna värld genom att ge honom en plats i

människors hjärtan.

2. Gud höjer honom i nästa liv genom belöning.

Och båda betydelseerna kan avses.

Ibn Mas'ud sade: **"Den som höjer sig i högmod — Gud sänker honom. Den som ödmjukar sig för Gud i khushu' — Gud höjer honom."** (Återgiven av Waki' och Ahmad i *al-Zuhd*)

3. Att uppnå framgång i denna värld och nästa

Gud säger: **"Sannerligen har de troende lyckats — de som är ödmjuka i sin bön."** (al-Mu'minun 23:1-2)

Gud beskrev dem som verkligt framgångsrika och gjorde deras första egenskap — som gav dem framgång — deras khushu' i bönen.

En man sade till al-Hasan al-Basri: "Ge mig ett råd." Han sade: **"Fukta din tunga med Guds minne och fukta dina ögonlock med tårar av Guds fruktan. Sällan söker du gott hos någon utan att du finner det."** (Ibn Abi al-Dunya)

Den som är sådan får sitt önskade hos sin Herre — Han hedrar honom och närmar honom.

4. Khushu' och dess påverkan på själens rening och god moral

Ibn al-Qayyim sade: **"Alla lovvärda egenskapers ursprung är khushu' och hög ambition. Alla klandervärda egenskapers ursprung är högmod, förnedring och låghet."**

Han förklarade att:

- högmod föder dåliga egenskaper
- förnedring föder svaghet
- och att goda egenskaper som tålamod, mod, rättvisa, kyskhet och ädelhet är frukter av khushu' i det yttre och det inre

Han sade också att **sujud är den yttersta formen av yttre khushu'**, då tjänaren lägger sitt ansikte i jorden i ödmjukhet och underkastelse — det är den fullkomligaste formen av kroppens dyrkan. (*Kitab al-Salah*)

Masruq sade till Sa'id ibn Jubayr: **"Det finns inget kvar att eftersträva utom att vi gnider våra ansikten i jorden för Gud."** (Ahmad, *al-Zuhd*)

Profeten ﷺ brukade inte skydda sitt ansikte från marken avsiktligt. (Abu Dawud, från Aisha)

Och när det hände, gjorde han det — därför **sajdade han i vatten och lera.** (Bukhari och Muslim)

5. Khushu' och dess påverkan på skillnaden mellan handlingars värde

Profeten ﷺ sade: **"Bland er finns den som får full belöning för sin bön, och bland er den som får hälften, en tredjedel, en fjärdedel, en femtedel ... ända till en tiondel."** (Ahmad, al-Nasa'i; autentiserad av al-Nawawi)

Hassan ibn Atiyya sade: **"Två män kan stå i samma bön, men skillnaden i deras förtjänst är som skillnaden mellan himmel och jord."** (Ibn al-Mubarak, *al-Zuhd*)

Han förklarade: **"Den ene vänder sitt hjärta till Gud, den andre är distraherad och glömsk."**

Sammanfattning av khushu's frukter

Det som framgått visar att khushu' inte är ett tillfälligt tillstånd begränsat till vissa handlingar, utan en grundläggande princip för hjärtats och handlingens rättfärdighet. Det leder till:

- skydd av hjärtat
- upphöjelse hos Gud
- framgång i denna värld och nästa
- själens rening och god moral
- skillnad i handlingars värde och belöning

De religiösa texterna och salafs exempel visar att handlingar inte skiljer sig åt i mängd, utan i **hjärtats närvaro, vördnad och underkastelse.**

När hjärtat fylls av khushu':

- blir dyrkan rättfärdig
- beteendet blir stabilt
- ställningen höjs
- och khushu' blir handlingens själ och dyrkans kärna

Profeten ﷺ och hans khushu' i bönen

Profeten ﷺ var den mest gudfruktige, den mest ödmjuke och den som mest vördade Gud. Hans khushu' i bönen var fullkomlig — hans hjärta var närvarande, hans själ mjuk, och bönen var hans största glädje och hjärtats vila.

1. Hans hållning och ödmjukhet i bönen

När han stod i bön vände han sig helt till sin Herre, både i det yttre och det inre.

- Han sänkte huvudet i bönen (Ahmad)
- I tashahhud lät han inte blicken gå längre än sin fingerpekning
- Han sade: **"O Bilal, ge oss ro genom bönen."**
- Och: **"Bönen är min ögonfröjd."**

Trots sin fullkomliga khushu' tog han hänsyn till de bedjande bakom sig och lättade bönen av barmhärtighet.

2. Hans hjärtas mjukhet och hans gråt i bönen

Profeten ﷺ var mjuk i hjärtat och snabb till tårar, men hans gråt var inte högljudd — hans ögon tårades och hans bröst gav ifrån sig ett ljud som en kokande gryta.

a) Hans gråt av Gudsfruktan i nattbönen

Han stod en natt och grät. Bilal sade: "Varför gråter du, när Gud har förlåtit dig dina tidigare och senare synder?" Han sade: **"Skulle jag inte vara en tacksam tjänare? I natt har en vers uppenbarats för mig — ve den som reciterar den utan att reflektera."** Sedan reciterade han: **"I skapelsen av himlarna och jorden ..."** (Ibn Hibban)

b) Hans gråt av khushu' i bönen

Abdullah ibn al-Shikhkhir sade: **"Jag kom till Profeten ﷺ medan han bad, och hans bröst lät som en kokande gryta av gråt."** (Abu Dawud)

c) Hans gråt när han hörde Koranen

När Ibn Mas'ud reciterade för honom versen: **"Hur blir det när Vi låter ett vittne komma från varje folk, och Vi låter dig vara vittne över dessa?"**

började profeten ﷺ gråta. (Bukhari och Muslim)

d) Hans gråt av rädsla för sin umma

I solförmörkelsebönen grät han och sade: **"Elden visades för mig, och jag blåste på den av rädsla att den skulle drabba er."** (Bukhari och Muslim)

3. Fullkomlig khushu' tillsammans med fullkomlig barmhärtighet

Trots sin djupa khushu' var profeten ﷺ inte avskild från människors behov. Han förenade:

- fullständig hjärtats närvaro
- fullständig ödmjukhet
- fullständig barmhärtighet och omtanke

Hans khushu' var inte en yttre form, utan frukten av hans fullkomliga kunskap om Gud och hans sanna tjänande.

Exempel på khushu' i sahabas liv

Sahaba följde profeten ﷺ i hans khushu'. Deras liv är fyllda av lysande exempel:

1. Abu Bakr al-Siddiq

Aisha sade: **"När Abu Bakr stod i din plats, kunde folk inte höra honom av gråt."** (Bukhari och Muslim)

2. Omar ibn al-Khattab

När han blev knivhuggen sade han: **"Har folket bett?"** När de sade ja, sade han: **"Det finns ingen islam för den som lämnar bönen."**

Han bad medan blodet rann.

Han sade också till en man som böjde nacken onaturligt: **"Lyft din nacke — khushu' är inte i nacken, utan i hjärtat."**

3. Sa'd ibn Mu'adh

Han sade: "Tre saker — om jag vore sådan i alla mina tillstånd, skulle jag vara den jag borde vara: - när jag är i bönen tänker jag inte på något annat - när jag hör profeten ﷺ tvivlar jag inte på att det är sanningen - när jag följer en begravning tänker jag inte på något annat än det som sägs om den."

4. Abdullah ibn al-Zubayr

När han var i sujud träffade katapultstenar hans kläder — men han lyfte inte huvudet av sin djupa khushu'.

Dessa exempel visar att khushu' är en **hjärtats verklighet**, frukten av sann tro och fullkomlig vördnad för Gud — inte enbart yttre former. Detta arv fördes vidare till tabi'in och de rättfärdiga efter dem, tills khushu' blev kännetecknet för deras dyrkan och deras hjärtans tillstånd.